

vám dobu hlučných, dlouho trvajících trhů, kdy snáze unikl pozornosti biskupových slídičů — neboť jeho činnost nezůstala utajena — a měnil své přestrojení: tu přišel do města jako řemeslník, tu jako voza, tu v kroji dvořana.

V srpnu 1551 nalezli v Poznani bratřští visitátoři, cestující do Prus, sbor asi třiceti „prospívajících“ s několika „počínajícími“. V následujících letech práce ve městě vzrůstala a její důležitost byla na bílé dni. Roku 1553 B. Izrael přese všechno nebezpečí do Poznaň přesídlil a zmnožil svou činnost proti všem zákazům, dávaje najevo pevnou naději v Boží ochranu, již tolikrát zkušeno. Zatím rostla i vůkol odvaha k otevřenějšímu přiznání k nové zvěsti. Osobou B. Izraele a jeho druhů, přicházejících s ním z Prus, vstoupila Jednota na jeviště rozvíjející se polské reformace. Měla nespornou přednost v tom, že přicházela do těchto krajů jako církev pevně organizovaná, s učením již rozvinutým, stykem s reformačními učiteli upevněná, s bohatou zkušeností v církevní práci a v duchovní pastýřské péči od osoby k osobě, s kazateli pohotovými pro diasporní působení, kteří nadto budili důvěru i úctu osobními dary a odvahou. Jejich činnost nesla ovoce. Mezi prvními členy poznaňského sboru byl starosta města Ondřej Lipczyński. A ještě r. 1553 získal B. Izrael pomocí Sestry Kateřiny jejího bratra, velmože *Jakuba* z blízkého *Ostrorogu*, reformaci již nakloněného. Pobývali u něho právě malopolští kazatelé reformovaného směru, Felix Cruciger a Francesco Stancaro, takže se jim B. Izrael stal nemilým, a přece jen úspěšným konkurentem. Událost tak významnou ozdobili dějepisci vyprávěním až legendárním, z něhož vane veliká úcta a obdiv, jenž ozařoval i v potomním pokolení B. Izraele jako „apoštola Velkopolska“. Polská větve Jednoty získala v Jakubovi ochránce podobného, jakým se českým Bratřím osvědčili Kostkové, Krajířové či Žerotínové.

Zatím co poznaňský sbor stěží překonával stále nebezpečí ze strany biskupovy, měl nyní B. Izrael pod ochranou pana Jakuba trvalé sídlo v samém *Ostrorogu*, jenž se stal Jednotě polskou Mladou Boleslaví. V pěti letech vzrostl počet bratrských sborů na venkově na patnáct pod ochranou pánů Krotowských, Marszewských, Leszczyńských [t. j. z Lešna], Broniewských a jiných,

ať již z mocných a velmi bohatých rodů velmožských či z nižší šlechty. Z velkých měst byla tak polská Jednota přenesena na šlechtické zámky a do venkovských měst i dědin. V Lešně vznikl německý bratrský sbor asi r. 1558. Jiné sbory byly v Barcině, v Koźminku, v Gołuchowě, v Marszewě, v Łobżenici, v Šamotu-lech, ve Wieruszowě, později ve Skokách, v Łasocích a jinde.

Je zřejmé, že tu Jednota nabyla hned od počátku *sociálně jiného rázu* nežli v českých zemích. Tam měla v první době údy mezi prostým lidem venkovským a městským. Teprve když již byla zformována a pevně organizována, hlásili se do ní v hojnějším počtu měšťané a urození páni, aby se stávali jejími členy a vděčnými ochránci. V Polsku naopak. Na venkově se do Jednoty ze svého rozhodnutí přihlašovali páni a zemané. Lid zanedbaný duchovně a ujařmený hmotně je měl prostě následovat. Bratřští kněží měli zaujmout místa dotavadních katolických farářů a Jakub z *Ostrorogu*, stejně jako druzí bratřští páni, byl hotov svým poddaným vstup do Jednoty přikázat. Bratři byli v pokušení stát se nástrojem moci svých urozených údů. B. Izrael však nedovolil opustit takovým způsobem bratrskou zásadu, že světská moc nesmí zasahovat do věcí svědomí. Přijal sice v *Ostrorogu* funkci duchovního správce celého městečka, byl srozuměn s tím, že tu byl vliv katolického duchovního znemožněn jeho vypověděním z fary, ale jal se lid postupně poučovat a vychovávat a do Jednoty přijímal teprve ty, kteří po čase skutečně pochopili její učení a přihlásili se za členy z vlastního rozhodnutí. V kostele ponechal zprvu obrazy na stěnách, ale v kázání poučoval o jejich zbytečnosti; pak je dal zastítní plátny, a teprve když se nadál, že lid pochopí jejich odstranění, byly odvěšeny a uloženy mimo kostel. Bylo by ovšem třeba dlouhé výchovné práce, aby byl lid pro Jednotu získán v širší míře. Zatím záleželo na osobě *samého pána* ve vsi či v kraji a na jeho věrnosti Bratřím. Duchovními funkcemi sloužil ovšem Izrael i druzí bratřští kněží od počátku všem členům farnosti. Sociální tísní poddaných vyšli vstříc tím, že od nich nepožadovali desátky, kterými byli prve zavázáni svým katolickým kněžím.

Bratři brzy doplnili své osobní působení polskými překlady